

احمدشاه از کودکی تا سلطنت به روایت تصویر

موسی حقانی

احمدشاه قاجار آخرین پادشاه قجر می‌باشد که با وی سلطنت قاجاریه به پایان می‌رسد. وی وارث سلطنت یکصد و بیست ساله قاجارها در ایران بود، سلطنتی که از آغامحمدخان تا محمدعلی شاه را تجربه کرده و در واپسین سال‌های خود به کودکی ۱۲ ساله به ارث رسیده بود. سلطنت کوتاه ولی پر ماجرای محمدعلیشاه با فتح تهران در ۱۳۲۷ قمری و پناهنده شدن وی به سفارت روسیه در زرگنده که با موافقت انگلیسیها صورت گرفت خاتمه پذیرفت و احمدمیرزا که یک سال پس از ترور ناصرالدین شاه یعنی در سال ۱۳۱۴ قمری متولد شده بود در سن دوازده سالگی از سوی فاتحان تهران به سطنت انتخاب شد و به خاطر صغر سن تحت نظر نایب‌السلطنه‌ای قرار گرفت که وی را نیز فاتحان تهران برگزیده بودند. علیرضا خان قاجار (عضدالملک) امور سلطنت که دیگر در آن سالها شیخ و بزرگ قاجاریه محسوب می‌شد وظیفه داشت به نیابت از شاه صغیر امور سلطنت را اداره نماید. برگزیده شدن احمدمیرزا به سلطنت باعث شد که وی از پدر و مادر خود که مقرر بود خاک ایران را ترک نمایند جدا شود و به کاخ سلطنتی عزیمت کند. البته این جدایی توأم با گریه و بی‌تابی طرفین به ویژه احمدشاه بود که قصد نداشت از والدین خود دور شود. مادر وی ملکه جهان، دختر کامران میرزا نایب‌السلطنه معروف به امیرکبیر بود که به خیرخواهی و عفت معروف بود. نایب‌السلطنه اول احمدشاه یعنی علیرضا خان قاجار عضدالملک در ۱۳۲۸ قمری دیده از جهان فرو بست و ابوالقاسم خان ناصرالملک به عنوان نایب‌السلطنه دوم منصوب گردید. احمدشاه هفت سال پس از انتصاب به سلطنت یعنی در ۱۳۳۴ قمری تاج پادشاهی بر سر گذاشت، اما شیرینی تاجگذاری خیلی زود در کام وی تلخ گردید، چرا که تاجگذاری وی مصادف با وقوع جنگ جهانی اول شد که جهان و ایران را علی‌رغم اعلام بی‌طرفی دولت مستوفی‌الممالک در کام خود فرو برد. و بخش‌هایی از ایران علاوه بر قشون روس و انگلیس توسط قشون عثمانی نیز به تصرف درآمد. تحرکات آلمانی‌ها در ایران نیز به سایر ایلات کشور ما اضافه شد و کشور به صحنه درگیری‌های آشکار و پنهان

قدرت‌های اشغالگر در عرصه‌های مختلف تبدیل شد. در ۱۹۱۵ میلادی برابر ۱۳۳۵ قمری کشور ما که یک بار در ۱۹۰۷ میلادی بین روسیه و انگلیس تقسیم شده بود، مجدداً مورد تقسیم قرار گرفت. دو سال بعد در ۱۹۱۷ میلادی طوفان انقلاب بلشویکی بساط رژیم تزاری را از روسیه برچید و انگلیس بکه‌تاز عرصهٔ خاورمیانه گردید. پایان جنگ جهانی اول در ۱۹۱۸ میلادی نویددهنده دوران خوبی برای خاورمیانه و ایران نبود، با فروپاشی امپراتوری عثمانی که در پی ضعف داخلی این امپراتوری و اقدامات حساب شده استعمارگران انگلیسی با کمک کانون‌های صهیونیستی، فراماسونری و بهایی فعال در آن سرزمین حاصل گردید باعث شد که خاورمیانه جدیدی با میداننداری انگلیسیها و صهیونیستها شکل بگیرد. صیانت از هندوستان، طمع به بازارهای داخلی منطقه، دسترسی به نفت که نقش اساسی در تحولات صنعتی، نظامی، اقتصادی جهان ایفا می‌نمود و مقابله با خطر بلشویسم که در موقع نیاز توسط عوامل نفوذی انگلستان در صفوف جمعیت‌های بلشویکی و شبه‌بلشویکی و با ایجاد بحرانهای مصنوعی بزرگ‌نمایی می‌شد، چهار محور فعالیت استعمار انگلستان در ایران و خاورمیانه بود که به تحولات منطق سمت و سو می‌داد. دولتمردان انگلستان برای رسیدن به این اهداف، در چنان فضایی سلسله تحولاتی را در ایران، عراق، ترکیه، افغانستان و فلسطین به وجود آوردند که هر کدام در نوع خود تأثیر ناخوشایندی از خود بر جای گذاشت. در خصوص ایران لرد کرزن که در آن زمان دیگر در سمت وزارت خارجه انگلیس ایفای نقش می‌کرد در پی انعقاد قراردادی بود که با تحقق یافتن آن، ایران آشکارا به مستعمره انگلستان تبدیل می‌شد، این قرارداد در تاریخ ما به قرارداد ۱۹۱۹ معروف شده است که با صحنه‌گردانی، حسن وثوق (وثوق‌الدوله)، اکبر میرزا صارم‌الدوله و نصرت‌الدوله فیروز بین انگلستان و دولت وثوق منعقد گردید، عاقدین قرارداد که از رشوه‌های مربوط به قرارداد بهره‌مند شده بودند، ابتدا از افشای خیر عقد قرارداد خودداری می‌نمودند، اما با افشا شدن این موضوع و اوج‌گیری مخالفت‌های مردمی از سویی سعی داشتند که احمدشاه را مجبور به پذیرش قرارداد نمایند و از سوی دیگر به سرکوبی مخالفان پرداخته و با برپایی جو پلیدی تلاش کردند هر صدای مخالفی را خفه نمایند، اما نه احمدشاه تن به امضا و تأیید قرارداد داد و نه مخالفان قرارداد سکوت کردند، لذا قرارداد عملاً ملغی گردید. برخی از لندن‌نشینان که بر حمایت مالی خاندانهای ذی‌نفوذ صهیونیست نظیر روجیلدها و ساسون‌ها تکیه داشتند و اجرای قرارداد با توجه به هزینه‌هایی که متوجه انگلستان می‌شد را مقرون به صرفه نمی‌دانستند از همان ابتدا در پی اجرای طرح دیگری بودند که همان منافع سابق‌الذکر را برای انگلستان و کانون‌های صهیونیستی با کمترین هزینه و حداقل حساسیت بین‌المللی تأمین می‌نمود. برقراری حکومتی مقتدر و روی کار آوردن

دیکتاتوری نظامی، طرح این گروه بود که افرادی نظیر لوید جرج نخست‌وزیر انگلیس، سر وینستون چرچیل و حکومت هند بریتانیا و سازمان اطلاعاتی انگلستان موسوم به ایتلیجنس سرویس از آن حمایت می‌نمودند. تمایل انگلیسیها به استفاده از تمامی ابزارهایی که از طریق آن می‌توان اعمال سلطه نمود توجه آنها را از سالهای قبل به نیروی قزاق که تنها نیروی نظامی منسجم ایران بود و تحت نفوذ کشور رقیب یعنی روسیه بود جلب نمود. در ۱۹۱۷ اردشیرجی سرجاسوس انگلستان که از سوی حکومت هند بریتانیا در ایران مأموریت داشت، با قزاقی به نام رضاخان آشنایی پیدا کرد و وی را تحت تعلیمات خود قرار داد، در آستانه کودتا وی رضاخان را به ژنرال آبرنساید که وظیفه داشت طی کودتایی، دولتی مقتدر در ایران ایجاد نماید معرفی نمود و تحت حمایتهای بی‌دریغ انگلیسیها که در قالب حمایتهای اطلاعاتی، مالی، نظامی، لجستیکی صورت می‌گرفت، تهران در سوم اسفند ۱۲۹۹ به اشغال کودتاگران درآمد. از اشغال تهران توسط کودتاچیان تا نهم آبان ۱۳۰۴ شمسی کشور ما شاهد رشد وحشتناک دیکتاتوری در هیئت فردی بود به نام رضاخان که با ماشین نظامی - پلیسی خود، هر حرکتی را در سرتاسر ایران سرکوب می‌نمود، انجام یافتن طرفداران انگلستان اعم از مدعیان تجدد و جاسوسانی نظیر میرزا کریم خان رشتی بر گرد رضاخان نشان می‌داد که طرحی حساب شده در کار است که دیکتاتور را به جای احمد شاهی که زیر بار امضای قرارداد ۱۹۱۹ نرفت جایگزین وی نمایند. جمهوری‌خواهی قلبی اولین آزمایش جدی آنها برای انقراض سلسله قاجاریه بود که با هوشیاری مردم و رهبران مذهبی - سیاسی آن دوره عقیم ماند، دیکتاتور به توصیه برخی دوستان مصمم شد از راه مستقیم و نه از میان بر به سمت قبضه کردن کامل قدرت حرکت کند لذا سعی کرد به نحوی وانمود نماید که گویی بدبختی ایران تماماً ناشی از سلطنت قاجاریه به ویژه احمدشاه بوده است، دستگاه تبلیغاتی - مطبوعاتی کودتا در این زمینه سنگ تمام گذاشت و چهره‌ای زشت، مفتخوار و بی‌مصرف از احمدشاه ترسیم نمود که بیشتر به کار علفی و عیش و نوش در اروپا می‌آمد تا سلطنت بر سرزمین باستانی ایران. تلاش دلسوزان کشور نظیر شهید مدرس برای بازگرداندن احمدشاه به ایران سودی نکرد، تا اینکه در نهم آبان ۱۳۰۴ مجلس ساخته دست رضاخان که نمایندگان آن قبلاً در پستوها و زیرزمینهای مملو از نظامیان خشن تعهد نموده بودند که احمدشاه را از سلطنت خلع نمایند رأی به خلع وی از سلطنت داد. آشنایی با چهره واقعی احمدشاه که در یک چنین شرایط حساسی سلطنت نمود نیاز به تأمل و تعمقی جدی دارد، که گام اول آن بیرون آمدن از فضای برخاسته از تلاش شبانه‌روزی بیگانگان و کودتاچیان در تخریب چهره وی می‌باشد. قصد این نیست که کسی را تبرئه نماییم و چهره‌ای زشت را زیبا بنمایانیم، بلکه قصد کشف حقیقت و

واقعیت است. سلطنت در فضایی که آغاز آن مصادف با رقابتی مخرب بین گروه‌های سیاسی، رقابت‌های قدرتهای استعماری و جنگی خانمانسوز بود و در ادامه خود به تمایل انگلیسیها برای بلعیدن کامل کشور رسید و نهایتاً با کودتایی مخوف مواجه شد، کاری آسان نبود. احمدشاه در ۱۳۰۷ شمسی در حالی که هیچ‌گاه سلطنت پهلوی را به رسمیت نشناخت در فرانسه چشم از جهان فرو بست و طبق وصیت جنازه او به کربلا منتقل و در آنجا مدفون گردید.

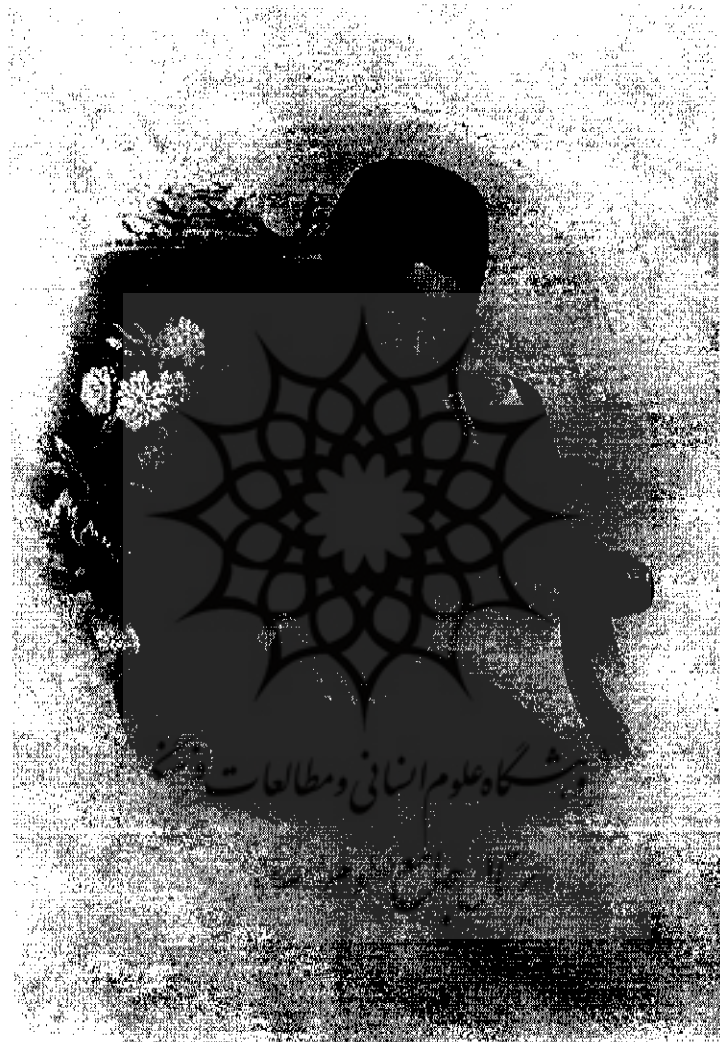
مجموعه حاضر منتخبی از عکس‌های احمدشاه از کودکی تا سلطنت می‌باشد که در نوع خود بسیار جذاب و دیدنی است. امیدواریم که مورد توجه محققان حوزه تاریخ معاصر ایران قرار بگیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

احمد میرزا در کودکی (نوزادی) | ۱-۲۳۸۳

احمد میرزا در سن دوازده سالگی | ۱۱-۲۳۷۹

احمدشاه در دوران نوجوانی | ۲۳۷۷-۱۶

احمدشاه قاجار (در کودکی) به همراه شاپشال روسی و چند تن دیگر | ۴-۲۳۶ |

احمدشاه در سنین کودکی پس از شکار پلنگ | ۱۱-۲۴۱۱ |

احمد شاه فاجار در ابتدای سلطنت [۴۶۱۱-۱]

احمدشاه فاجار | ۱۰۸-۲۲۳ م

احمدشاه در سالهای ۱۳۲۸ هـ. ق | ۲۳۷۸-۱۱

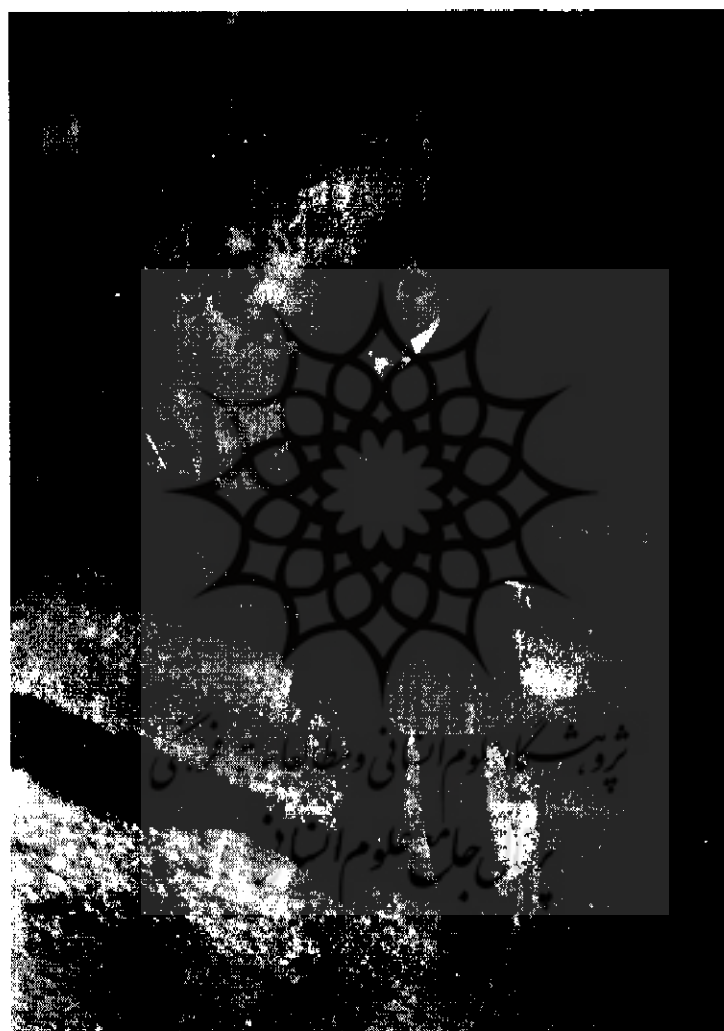
احمدشاه قاجار در نوجوانی به اتفاق عده‌ای از درباریان [۴۳۲-۱]

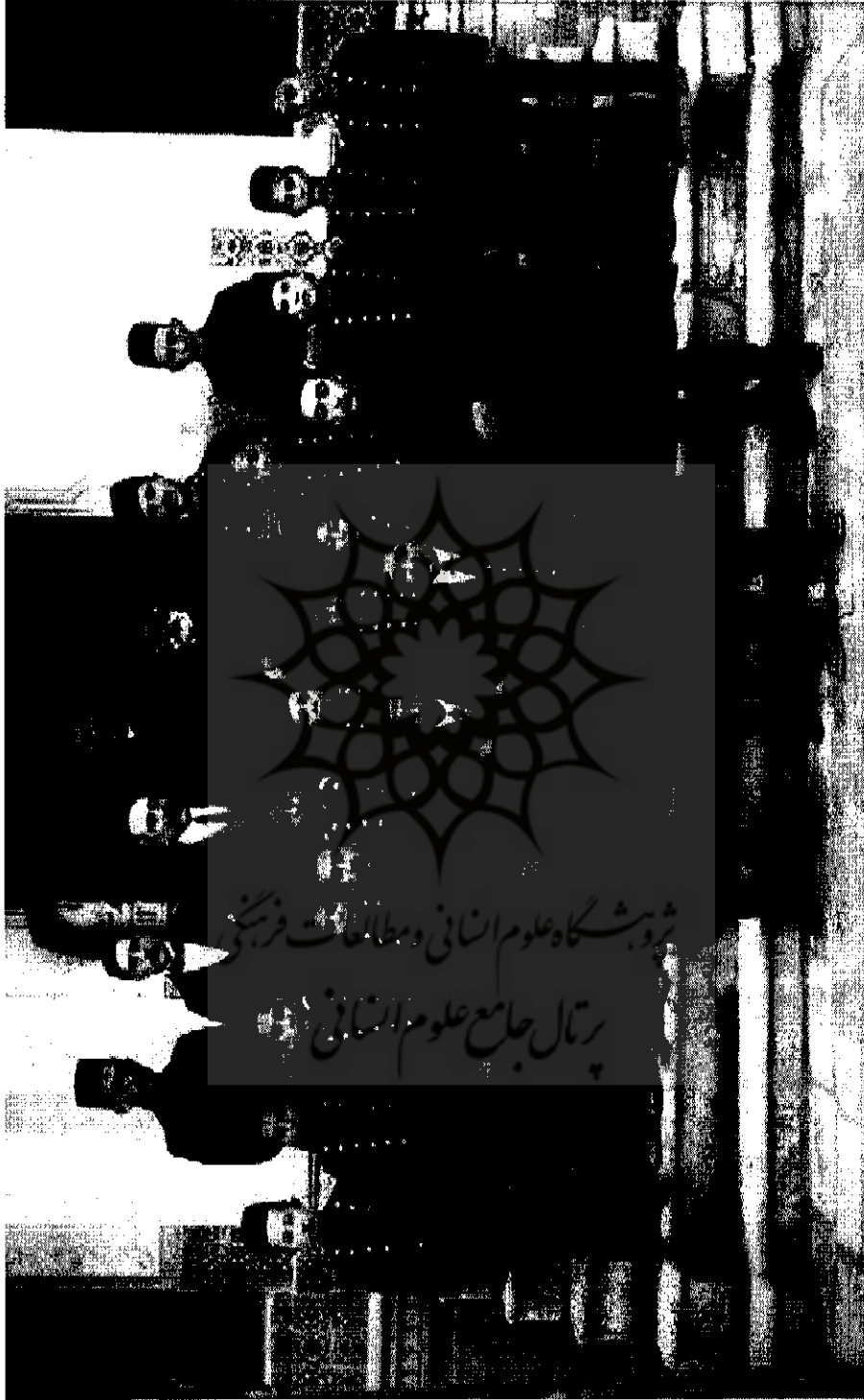

احمدشاه فاجار با درجه سرهنگی | ۱۱-۲۳۹۰

احمدشاه قاجار [۲۵۳۸-۱۱]

شروع گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

احمدشاه قاجار و محمدحسین میرزا رابعهد به اتفاق عده‌ای از همکلاسها و معلمان خود | ۱۳۹۴-۱۹

احمدشاه قاجار و محمدحسن میرزا ولیعهد به اتفاق عده‌ای از رجال و مقامات سملکنی [۱۲۳۸۹-۱]

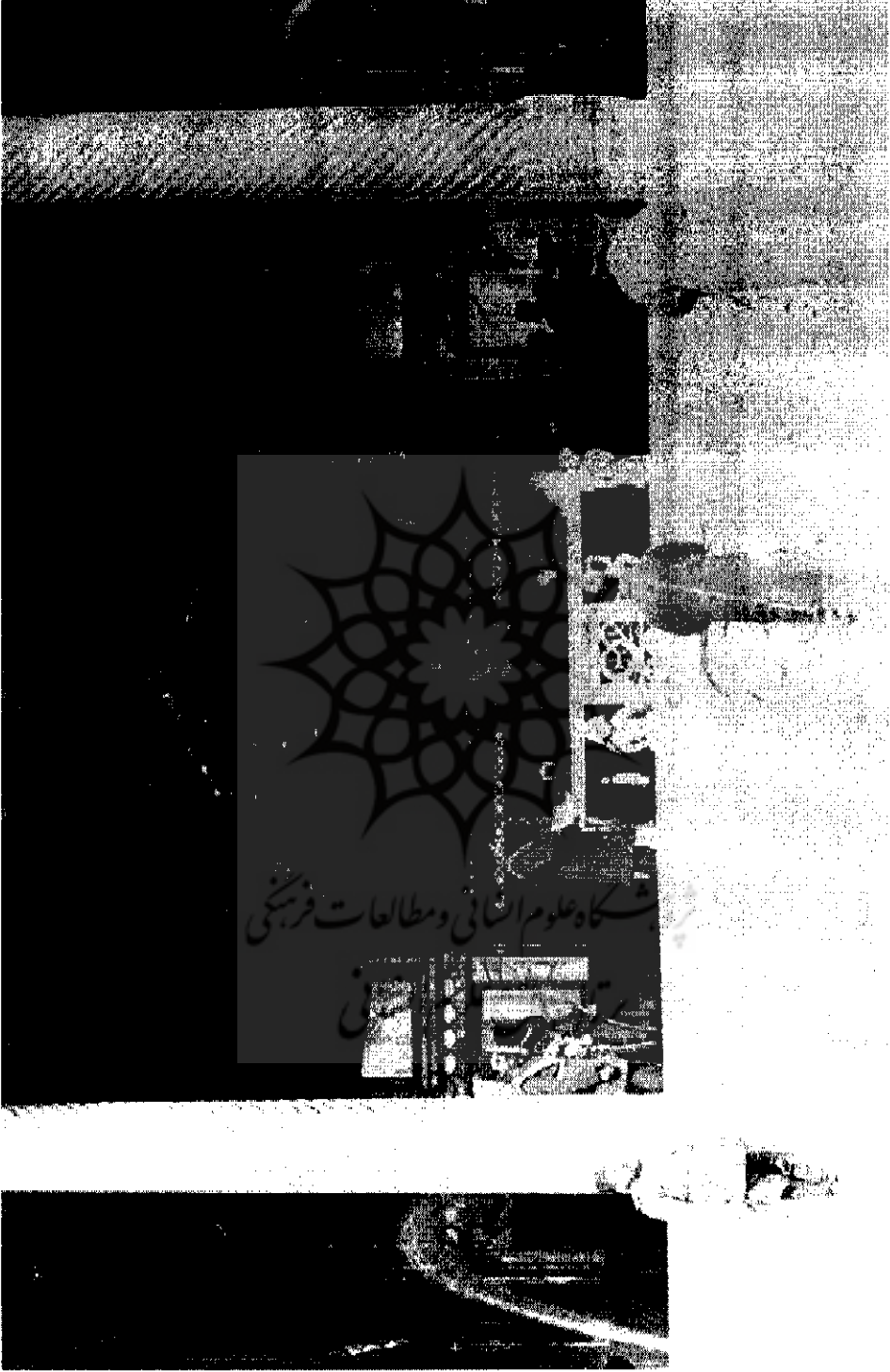

احمدشاه قاجار به اتفاق محمدحسن میرزادر نوجوانی [۲۵-۲۴]

احمدشاه در لباس رسمی نظامی با شمشیر | ۱۱-۳۲۶۶

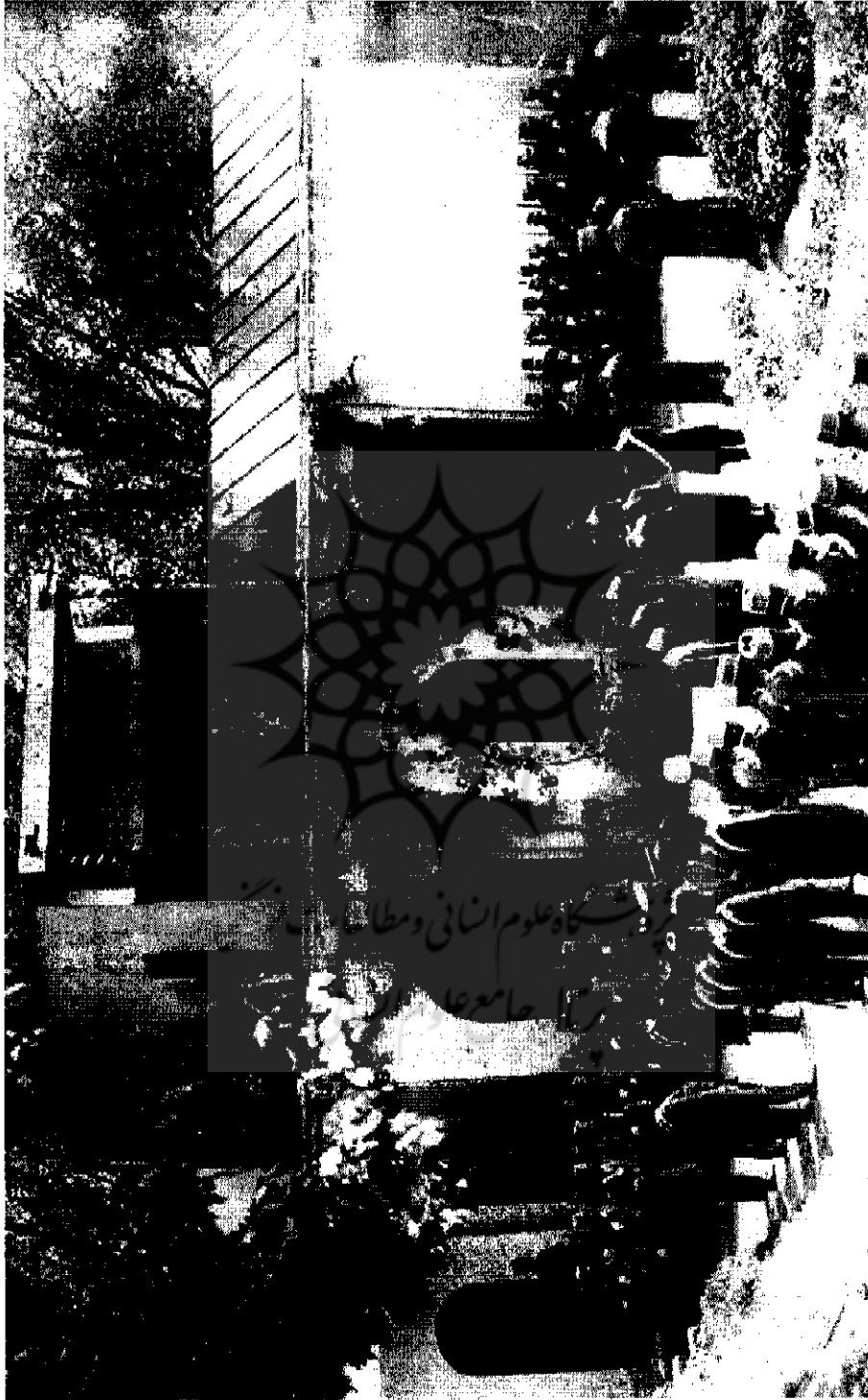
مراسم تاجگذاری احمدشاه در کاخ گلستان | ۱۳۱۷۴

احمدشاه قانجار به هنگام جلوس بر تخت مرمر در کاخ گلستان | ۱۳۳۹۶-۱

شیرشکاه علمیه آستان و مطالعات فرهنگی
سالنامه علوم انسانی

مراسم سلام احمدشاه قیل از رسیدن به ستین بلوغ (۱۳۲۸-۱۳۲۷)

احمدشاه قاجار | ۷-۱۳۹-ق |

احمدشاه قاجار در (نوجوانی) به اتفاق محمدحسن میرزا در لباس نظامی | ۴-۴۳۸

احمدشاه قاجار در نوجوانی با لباس شاهی | ۱۶۴۳۳-۱۶

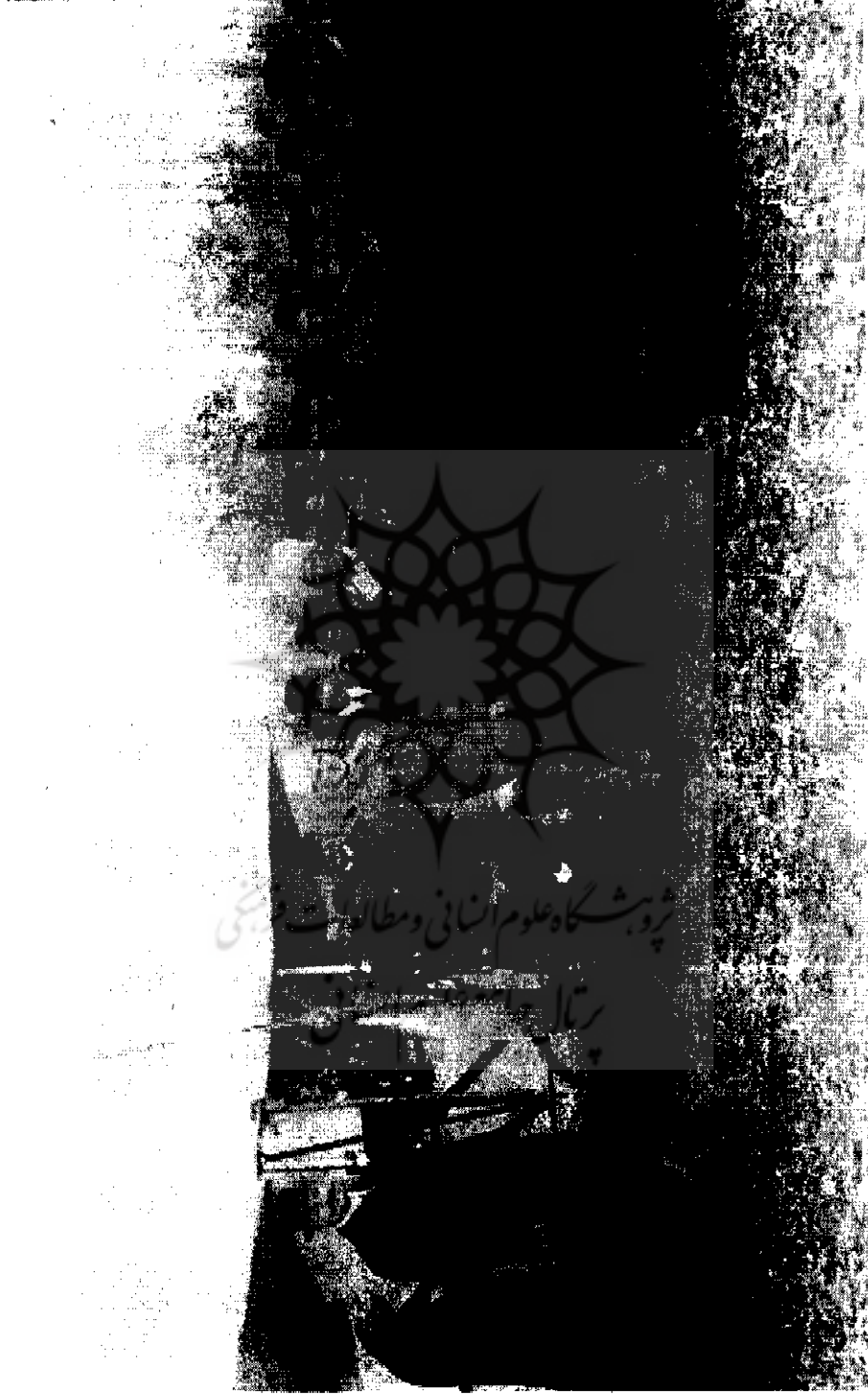

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

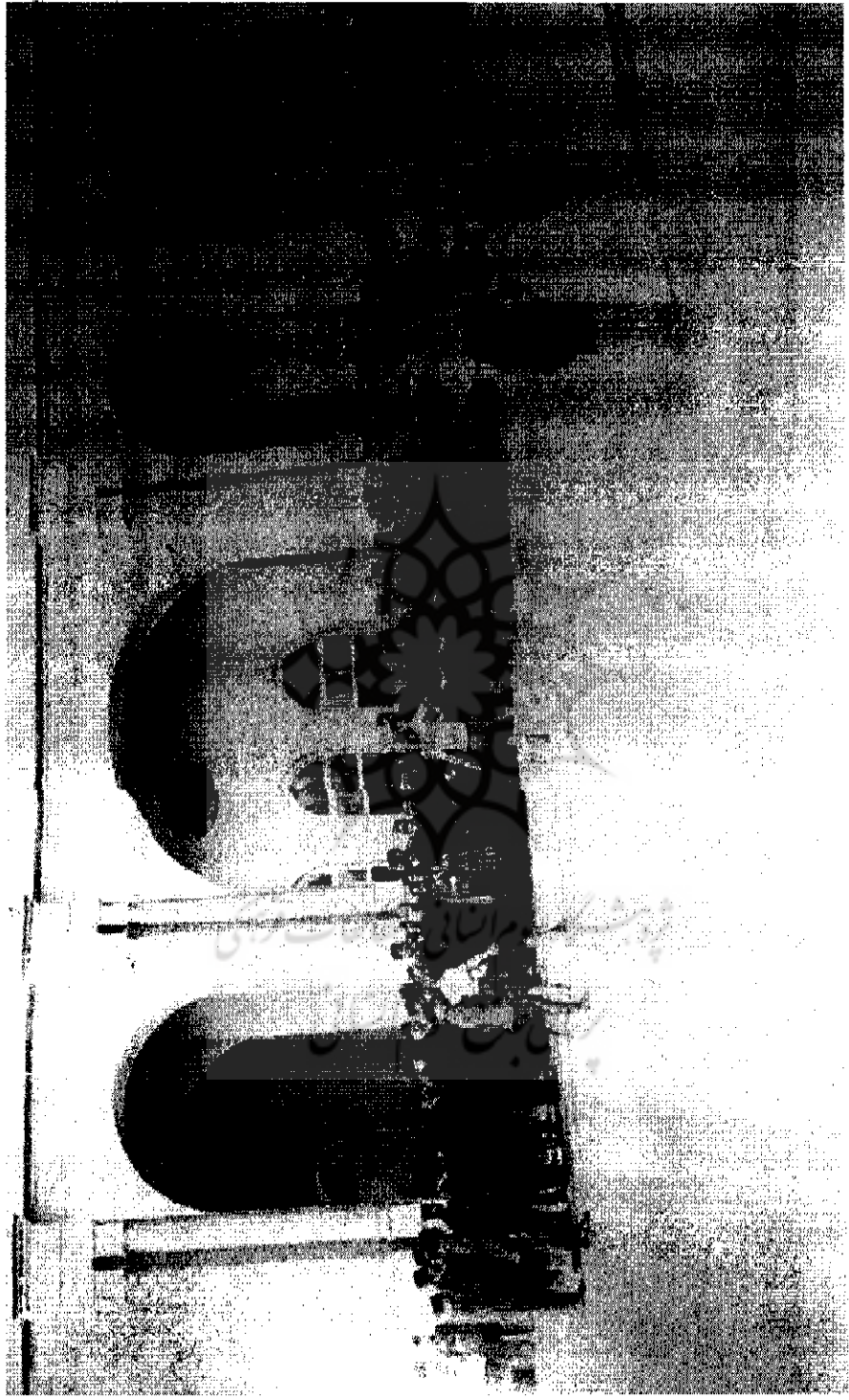
احمدشاه قاجار به همراه رجال درباری [۵۸- ۱۳۶۱-ج]

احمدشاه قاجار، محمدحسن میرزا ولیعهد به هنگام بازدید از یک هواپیمای ملخ‌دار | ۱۳۳۹-۱

پوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
سال ۱۳۳۹

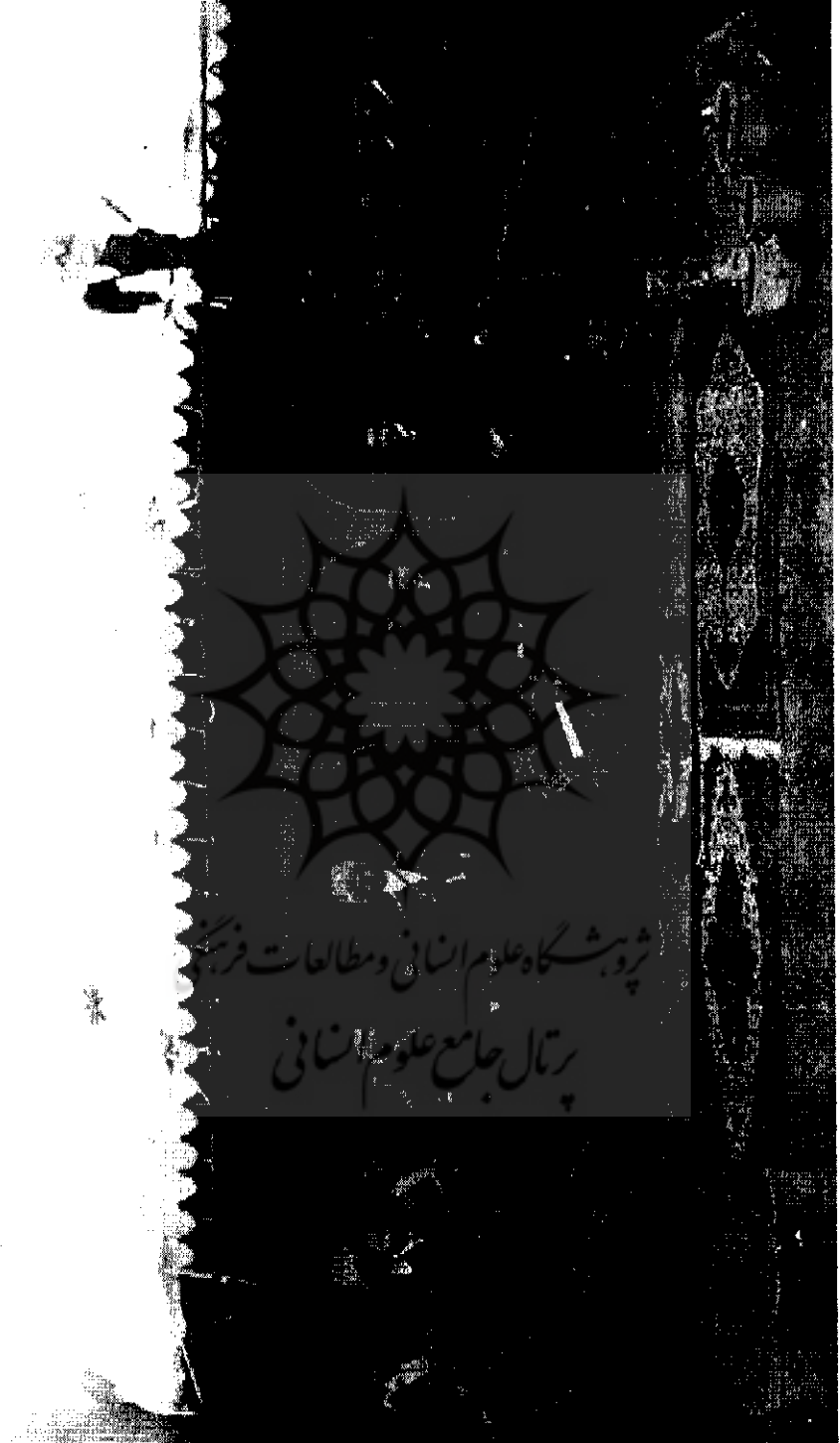

احمدشاه به اتفاق رجال درباری در مراسم شمسیربازی | ۱۴۰۷۵ ی

احمدشاه به اتفاق رجال دیوبند | ۱۳۹۷ھ

سکاد علوم و تحقیقات فرہنگی
مکتبہ اسلامیہ

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

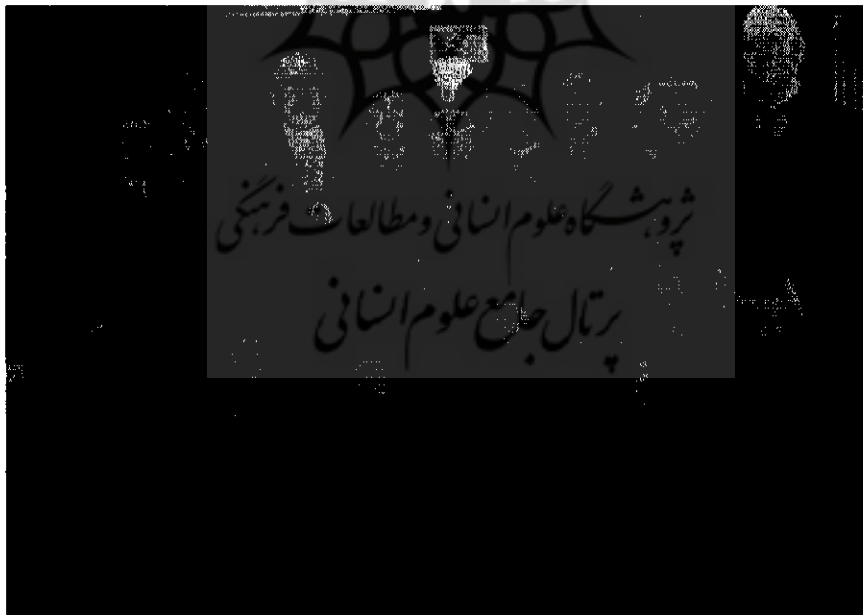
احمدشاه و عده‌ای از درباریان در پوش (چادر) سلطنتی [۱۳۳۳-۱]

احمدشاه قاجار به همراه رجال درباری | ۱۰-۱۴۱-ق

احمدشاه قاجار در آستانه سفر دوم خود به اروپا، در جمع عده‌ای از شاهزادگان و مقامات دربار
و اعضای کابینه حسن مشیرالدوله پیرنیا | ۱۲۸۶۷-۱۱

احمدشاه قاجار و همراهان وی در جریان سفر به اروپا، به هنگام توقف در انگلستان | ۱۲۸۳۹-۱۱

احمدشاه قاجار در نوجوانی به اتفاق رضاخان میرنیک وزیر جنگ و جان محمدخان امیرعلایی آجودان خود [۱-۴۸۹۸]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم

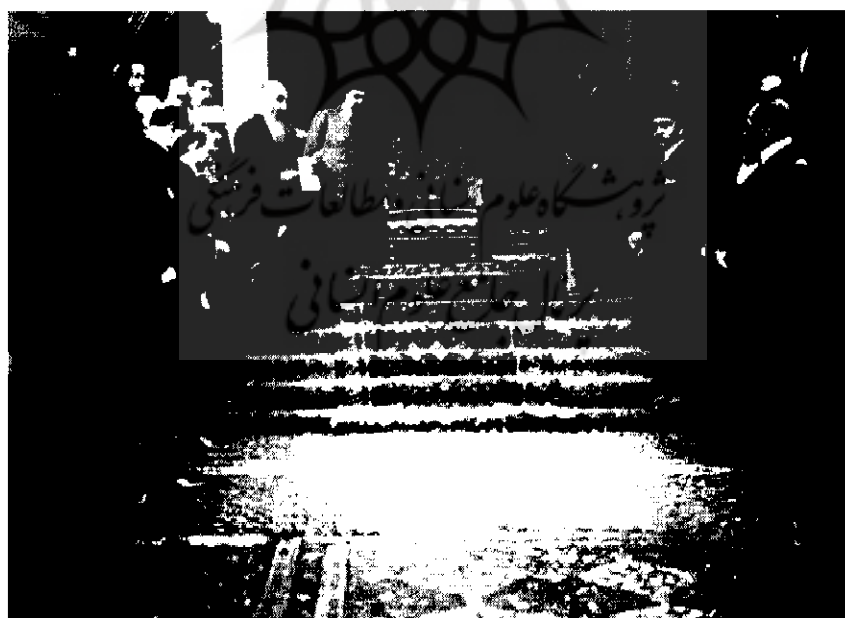
[۱-۲۲۱۰]

استقبال از احمدشاه در ترکیه به هنگام ورود به باغ قصر دولمه باغچه [۱-۲۲۰۴]

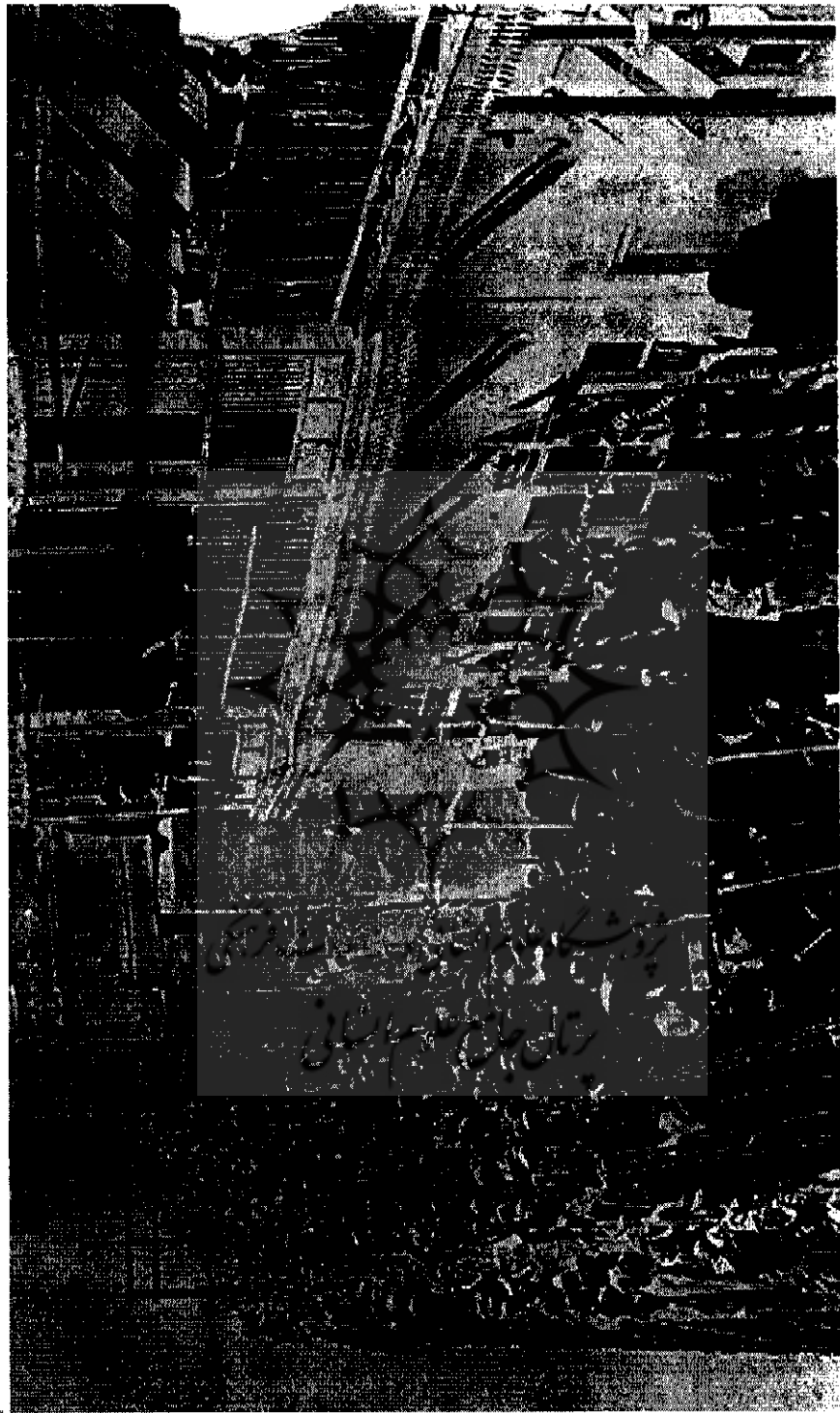

احمدشاه قاجار و همراهان در جریان سفر به اروپا، به هنگام توقف در ترکیه (عثمانی) | ۱-۴۸۳۵

احمدشاه قاجار و همراهان در جریان سفر به اروپا، به هنگام توقف در ترکیه | ۱-۴۸۳۶

احمدشاه قاجار سوار بر اتومبیل در راه سفر به اروپا | ۱۸۳۳۷۶

احمدشاه در مسافرت اول خود به اروپا هنگام توقف در استانبول [۱-۲۴۰۲]

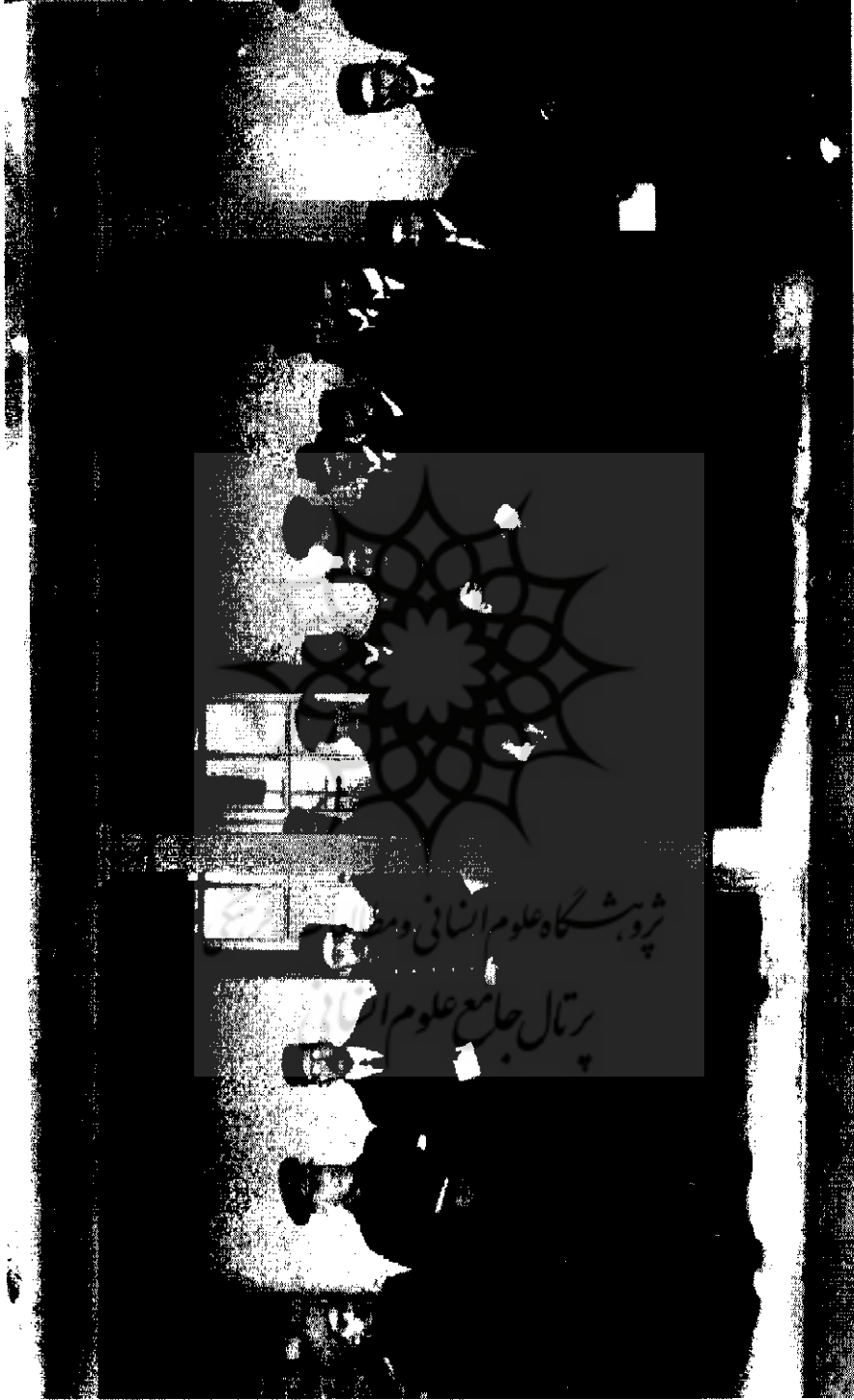

احمدشاه در مسافرت اول خود به اروپا هنگام توقف در استانبول [۱-۲۴۰۱]

احمدشاه و برادرانش به هنگام تشیع جنازه محمدعلیشاه در ایتالیا [۲۴۱۴-۱]

احمدشاه قاجار در سفر اول خود به اروپا به اتفاق عدای از همراهان در انگلستان | ۲۳۹۵-۱۹

احمدشاه قاجار به همراه اکبر میرزا مسعود و احمد پدر | ۱۱-۲۳۸۱ |

احمدشاه قاجار در اروپا [۲۳۷۴-۱]

احمدشاه قاجار در اروپا | ۱۱-۲۳۷۳